

Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
ELEANOR SHARPSTON
przedstawiona w dniu 23 kwietnia 2015 r.¹

Sprawa C-95/14

**Unione nazionale industria conciaria (UNIC),
Unione Nazionale dei Consumatori di Prodotti in Pelle, Materie Concianti, Accessori
e Componenti (UNI.CO.PEL)**

**przeciwko
FS Retail,
Luna srl,
Gatsby srl**

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

złożony przez Tribunale di Milano (Włochy)]

Wymóg wskazania na etykiecie kraju pochodzenia towarów — Ustawodawstwo krajowe nakazujące wskazanie na etykiecie kraju pochodzenia produktów wyprodukowanych za granicą, jeśli produkty te opisano przy użyciu włoskich słów „cuoio”, „pelle” lub „pelliccia” — Nieprzestrzeganie okresu obowiązywania klauzuli standstill w odniesieniu do krajowego środka notyfikowanego na podstawie dyrektywy 98/34/WE — Bezskuteczność przepisu technicznego w przypadku sporu między jednostkami — Swobodny przepływ towarów — Artykuł 34 TFUE — Środki o skutku równoważnym — Wykładnia dyrektywy 94/11/WE

1. Włoskie władze wprowadziły wymóg, by na skórze poddanej dokonywanym za granicą procesom obróbki (takim jak garbowanie²) umieszczać etykietę wskazującą kraj pochodzenia skóry, jeśli na wykonanych z tej skóry wyrobach skórzanych, w szczególności obuwia, użyto włoskich terminów „cuoio” (skóra), „pelle” (skóra) lub „pelliccia” (futro) (lub terminów od nich pochodnych lub ich synonimów). Dwie organizacje wszczęły przed Tribunale di Milano (sądem w Mediolanie) postępowanie zmierzające do zakazania podmiotom gospodarczym wprowadzania do obrotu we Włoszech obuwia, które nie spełnia powyższych wymogów etykietowania. Celem przedłożonego wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest uzyskanie odpowiedzi Trybunału na pytanie, czy wspomniana zasada etykietowania jest sprzeczna z art. 34–36 TFUE, dotyczącymi

¹ — Język oryginału: angielski.

² — Proces obróbki skór zwierzęcych w celu wytworzenia skóry, która jest bardziej wytrzymała i mniej podatna na butwienie niż materiał niepoddany takiej obróbce.

swobodnego przepływu towarów, lub z dyrektywą 94/11/WE³ (zwaną dalej „dyrektywą w sprawie etykietowania obuwia”), lub ze zmodernizowanym kodeksem celnym⁴. Niezależnie od powyższego drugą istotną kwestią, która nie została wskazana wprost przez sąd odsyłający, jest to, czy przepisy dyrektywy 98/34/WE⁵ mogły spowodować bezskuteczność krajowej zasady etykietowania.

Prawo Unii

Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej

2. Artykuł 34 TFUE zakazuje ograniczeń ilościowych w przywozie i wszelkich środków o skutku równoważnym między państwami członkowskimi. Artykuł 35 wprowadza podobne zastrzeżenie w odniesieniu do wywozu. Artykuł 36 stanowi, że państwa członkowskie mogą wprowadzać odpowiednie ograniczenia przepływu towarów, jeśli jest to uzasadnione określonymi dopuszczalnymi względami⁶.

Kodeks celny

3. Artykuł 36 zmodernizowanego kodeksu celnego⁷ jest jednym z przepisów, które ustanawiają reguły określania niepreferencyjnego pochodzenia towarów do celów stosowania Wspólnej taryfy celnej, środków (pozataryfowych) ustanowionych w przepisach wspólnotowych regulujących określone dziedziny wymiany towarowej lub innych środków wspólnotowych dotyczących pochodzenia towarów⁸. Zgodnie z art. 36 towar całkowicie uzyskany w danym kraju lub na danym terytorium uznawany jest za pochodzący z tego kraju lub terytorium⁹. Towar, w którego produkcji bierze udział więcej niż jeden kraj lub więcej niż jedno terytorium, uznaje się za pochodzący z kraju lub terytorium, w którym został poddany ostatniemu istotnemu przetworzeniu¹⁰.

4. W postanowieniu odsyłającym Tribunale di Milano powołuje się na art. 60 rozporządzenia (UE) nr 952/2013¹¹. Brzmienie art. 60 ust. 1 pokrywa się z brzmieniem art. 36 ust. 1 rozporządzenia nr 450/2008. Artykuł 60 ust. 2 stanowi: „[t]owar, w produkcję którego zaangażowane są więcej niż jeden kraj lub więcej niż jedno terytorium, uznaje się za pochodzący z kraju lub terytorium, w którym towar ten został poddany ostatniemu istotnemu, ekonomicznie uzasadnionemu przetwarzaniu lub

3 — Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 marca 1994 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich odnoszących się do etykietowania materiałów używanych w głównych częściach składowych obuwia przeznaczonego do sprzedaży konsumentom (Dz.U. L 100, s. 37), zmieniona: (i) aktem dotyczącym warunków przystąpienia Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej oraz dostosowań w traktatach stanowiących podstawę Unii Europejskiej (Dz.U. 2003, L 236, s. 33), (ii) dyrektywą Rady 2006/96/WE z dnia 20 listopada 2006 r. dostosowującą niektóre dyrektywy w dziedzinie swobodnego przepływu towarów, w związku z przystąpieniem Bułgarii i Rumunii (Dz.U. L 363, s. 81), oraz (iii) dyrektywą Rady 2013/15/UE z dnia 13 maja 2013 r. dostosowującą niektóre dyrektywy w dziedzinie swobodnego przepływu towarów w związku z przystąpieniem Republiki Chorwacji (Dz.U. L 158, s. 172).

4 — Zobacz pkt 3 poniżej.

5 — Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiająca procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz.U. L 204, s. 37) (zwana dalej „dyrektywą 98/34”).

6 — Odstępstwa od art. 34 wymienione w art. 36 obejmują względy: moralności publicznej, porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego, ochrony zdrowia i życia ludzi i zwierząt lub ochrony roślin, ochrony narodowych dóbr kultury o wartości artystycznej, historycznej lub archeologicznej bądź ochrony własności przemysłowej i handlowej.

7 — Rozporządzenie (WE) nr 450/2008 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. ustanawiające Wspólnotowy kodeks celny (zmodernizowany kodeks celny) (Dz.U. L 145, s. 1; zwane dalej „zmodernizowanym kodeksem celnym”).

8 — Artykuł 35.

9 — Artykuł 36 ust. 1.

10 — Artykuł 36 ust. 2.

11 — Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9 października 2013 r. ustanawiające unijny kodeks celny (Dz.U. L 269, s. 1).

obróbce, w przedsiębiorstwie przystosowanym do tego celu, co spowodowało wytworzenie nowego produktu lub stanowiło istotny etap wytwarzania”. Jednak w rozważanym okresie przepis ten jeszcze nie obowiązywał¹². Omówię zatem wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jako odwołujący się do art. 36 rozporządzenia nr 450/2008¹³.

Dyrektywa w sprawie etykietowania obuwia

5. Dyrektywa ta została wprowadzona w celu rozwiązania problemów występujących w międzywspólnotowym handlu produktami obuwniczymi. W poszczególnych państwach członkowskich obowiązywały różne wymogi dotyczące etykietowania, co skutkowało ponoszeniem przez podmioty gospodarcze wyższych kosztów i utrudniało swobodny obrót¹⁴. Uważano, że najskuteczniejszym rozwiązaniem tych problemów mogłoby być podjęcie działań na szczeblu Unii Europejskiej. W związku z powyższym prawodawca wprowadził środek harmonizujący ustanawiający jedynie takie wymogi, jakie uznano za niezbędne dla swobodnego obrotu obuwiem¹⁵.

6. Dyrektywa w sprawie etykietowania obuwia przewiduje, że ma ona zastosowanie do etykietowania materiałów używanych w głównych częściach składowych obuwia przeznaczonego do sprzedaży konsumentom, oraz definiuje „obuwie” jako „wszelkie artykuły posiadające podeszwy, przeznaczone do ochrony lub okrycia stopy” (art. 1 ust. 1)¹⁶. Etykieta dostarcza informacji odnoszących się do trzech części obuwia określonych w załączniku I¹⁷, to jest przyszw, podbicia i wkładek do butów oraz zewnętrznej podeszwy (art. 1 ust. 2). Elementy składowe obuwia wskazuje się na podstawie piktogramów lub pisemnych wskazówek dla poszczególnych materiałów, tak jak to zostało przewidziane w załączniku I¹⁸. Informacja ta musi także spełniać wymogi w zakresie etykietowania określone w art. 4.

7. Zgodnie z art. 2 ust. 1 państwa członkowskie podejmą wszelkie niezbędne środki w celu zapewnienia, że obuwie wprowadzone do obrotu spełnia wymogi w zakresie etykietowania określone w dyrektywie w sprawie etykietowania obuwia, bez uszczerbku dla innych odnośnych przepisów prawa Unii.

8. Artykuł 3 stanowi: „Bez uszczerbku dla innych odnośnych przepisów wspólnotowych, państwa członkowskie nie będą zakazywać ani utrudniać wprowadzania do obrotu obuwia, które spełnia wymogi dotyczące etykietowania określone w niniejszej dyrektywie, stosując niezharmonizowane przepisy krajowe regulujące zasady etykietowania niektórych typów obuwia lub obuwia w ogóle”.

12 — Obowiązuje on od dnia 1 czerwca 2016 r. (zob. art. 288 ust. 2 rozporządzenia nr 952/2013).

13 — W uwagach na piśmie przedstawionych Trybunałowi UNIC i UNI.CO.PEL Komisja Europejska i rząd szwedzki odsyłają do art. 24 rozporządzenia Rady (EWG) nr 2913/92 z dnia 12 października 1992 r. ustanawiającego Wspólnotowy kodeks celny (Dz.U. L 302, s. 1). Rozporządzenie to zostało jednak uchylone rozporządzeniem nr 450/2008 (zob. art. 186 tego rozporządzenia). Jak zauważył rząd szwedzki, przepisy drugiego z wymienionych rozporządzeń weszły w życie najpóźniej w dniu 24 czerwca 2013 r. (zob. art. 188 ust. 2), a zatem przed wszczęciem postępowania przed sądem odsyłającym, co miało miejsce w dniu 27 września 2013 r. A zatem w istotnym dla sprawy czasie obowiązywał art. 36 rozporządzenia nr 450/2008.

14 — Zobacz motyw pierwszy dyrektywy w sprawie etykietowania obuwia.

15 — Motywy drugi, trzeci, piąty i siódmy dyrektywy w sprawie etykietowania obuwia.

16 — Niewyczerpujący wykaz produktów, do których zastosowanie ma dyrektywa w sprawie etykietowania obuwia, znajduje się w załączniku II.

17 — Załącznik I stanowi załącznik do niniejszej opinii. Punkt 1 zawiera definicje oraz odpowiadające im piktogramy lub pisemne wskazówki dotyczące określonej części obuwia (przyszwa, podbicie i wkładki do butów oraz zewnętrzna podeszwa). Pojęcie „skóry” zostało zdefiniowane w pkt 2 lit. a) ppkt (i), obok przedstawiono również odpowiadający temu materiałowi piktogram (prosty stylizowany symbol skóry zwierzęcej).

18 — Słowo „cuoio” jest włoskim terminem, który w dyrektywie używany jest jako pisemne oznaczenie skóry. Wydaje się jednak, że użycie tego (zatwierdzonego) terminu powoduje konieczność stosowania ustawy nr 8/2013 (zob. pkt 15 poniżej). Co się tyczy etykietowania obuwia będącego przedmiotem postępowania głównego, zob. także pkt 16 i 63 poniżej.

9. Wymogi w zakresie etykietowania określone w art. 4 ust. 1 są następujące: „[...] informacj[a] o materiale, ustalona zgodnie z załącznikiem I, który stanowi przynajmniej 80% powierzchni przyszwyci, podbicia i wkładek do butów oraz przynajmniej 80% objętości zewnętrznej podeszwy. Jeśli żaden z materiałów nie stanowi 80%, należy podać informacje o dwóch głównych materiałach stosowanych jako elementy składowe obuwia”. Artykuł 4 ust. 2 przewiduje, że wymienione informacje umieszcza się na obuwiu za pomocą „piktogram[ów] lub pisemn[ych] wskazów[ek] w języku lub językach, które mogą zostać ustalone, zgodnie z traktatem, przez państwo członkowskie, w którym następuje wprowadzenie do obrotu, w sposób określony w załączniku I”. Państwa członkowskie zapewnią w swych przepisach krajowych, by konsumenci byli właściwie informowani o znaczeniu tych piktogramów, zapewniając jednocześnie, by przepisy takie nie tworzyły barier celnych. Etykietowanie obejmuje również umieszczanie wymaganych informacji na przynajmniej jednym bucie z każdej pary; etykiety muszą być widoczne, umieszczone w sposób trwały na danym obuwiu i łatwo dostępne, a także nie mogą wprowadzać konsumenta w błąd (art. 4 ust. 3 i 4).

10. Artykuł 5 stanowi: „Jeśli będzie to potrzebne, informacjom wymagany na mocy niniejszej dyrektywy mogą towarzyszyć dodatkowe informacje opisowe. Państwa członkowskie nie mogą jednak zakazywać ani utrudniać wprowadzania do obrotu obuwia spełniającego wymogi niniejszej dyrektywy, zgodnie z art. 3”.

Dyrektywa 98/34

11. Dyrektywa 98/34 ma na celu zapobieganie tworzeniu nowych barier w handlu na rynku wewnętrznym. Wprowadza ona mechanizm przejrzystości oraz kontroli prewencyjnej poprzez nałożenie na państwa członkowskie obowiązku informowania o projektach przepisów technicznych przed ich przyjęciem, a następnie, co do zasady, przestrzegania okresu obowiązywania klauzuli standstill wynoszącego co najmniej trzy miesiące (zob. pkt 14 poniżej) przed przyjęciem danych przepisów w celu umożliwienia innym państwom członkowskim i Komisji zgłoszenia uwag dotyczących potencjalnych barier w handlu¹⁹.

12. Istotne znaczenie na gruncie niniejszej sprawy mają następujące definicje zawarte w art. 1:

„1) »produkt« oznacza każdy wyprodukowany przemysłowo produkt lub każdy produkt rolniczy [...];

[...]

3) »specyfikacja techniczna« oznacza specyfikację zawartą w dokumencie, który opisuje wymagane cechy produktu, takie jak: poziom jakości [...], włącznie z wymaganiami mającymi zastosowanie do produktu w zakresie [...] opakowania, oznakowania i etykietowania [...];

[...]

11) »przepisy techniczne«, specyfikacje techniczne [...], których przestrzeganie jest obowiązkowe, de iure lub de facto [...] zakazujące produkcji, przywozu, wprowadzania do obrotu i stosowania produktu [...].

[...]”.

13. Zgodnie z art. 8 państwa członkowskie niezwłocznie przekazują Komisji wszelkie projekty przepisów technicznych, które chcą przyjąć. Przekazują Komisji także podstawę prawną konieczną do przyjęcia uregulowań technicznych, jeżeli nie zostały one wyraźnie ujęte w projekcie. Komisja niezwłocznie informuje pozostałe państwa członkowskie o projekcie i wszelkich dokumentach, które

¹⁹ — Motywy 2–6.

zostały jej przekazane. Artykuł 8 ust. 2 stanowi, że Komisja i państwa członkowskie mogą zgłaszać uwagi zgłaszającemu państwu członkowskiemu. Państwo to uwzględnia te uwagi tak dalece, jak to możliwe, w kolejnych pracach nad projektem przepisów technicznych. Zgodnie z art. 8 ust. 3 państwa członkowskie niezwłocznie przekazują Komisji ostateczny tekst przepisów technicznych.

14. Artykuł 9 ust. 1 stanowi, że przyjęcie projektu przepisów technicznych przekazanego zgodnie z art. 8 ust. 1 jest odraczane o trzy miesiące (okres zwany dalej „okresem obowiązywania klauzuli standstill”). Okres ten jest przedłużany do sześciu miesięcy, jeżeli Komisja lub inne państwo członkowskie wyda szczegółową opinię stwierdzającą, że przewidziany środek może stworzyć bariery w swobodnym przepływie towarów w obrębie rynku wewnętrznego (art. 9 ust. 2). Okres obowiązywania klauzuli standstill jest przedłużany do 12 miesięcy, jeżeli w ciągu trzech miesięcy od przekazania zgodnie z art. 8 ust. 1 Komisja ogłosi swój zamiar zgłoszenia wniosku lub przyjęcia aktu prawnego w sprawie, która jest przedmiotem projektu przepisu technicznego (art. 9 ust. 3)²⁰.

Prawo krajowe

15. Ustawa nr 8/2013 z dnia 14 stycznia 2013 r. ustanawiająca nowe przepisy w zakresie używania terminów „cuoio”, „pelle” i „pelliccia”, a także terminów od nich pochodnych lub ich synonimów została opublikowana w *Gazzetta Ufficiale della Repubblica italiana* nr 25 z dnia 30 stycznia 2013 r. i weszła w życie w dniu 14 lutego 2013 r. Artykuł 3 ust. 2 ustawy nr 8/2013 wprowadza obowiązek umieszczenia etykiety wskazującej kraj pochodzenia produktów, jeśli zostały one otrzymane przez obróbkę za granicą, a wyprodukowana w ten sposób skóra oznaczona jest przy użyciu powyższych włoskich terminów. W postanowieniu odsyłającym Tribunale di Milano wskazuje, że ustawa nr 8/2013 została przekazana Komisji w dniu 21 grudnia 2012 r. pod numerem 2012/667/I²¹. Miał do niej zatem zastosowanie co najmniej podstawowy okres obowiązywania klauzuli standstill, wynoszący, zgodnie z art. 9 ust. 1 dyrektywy 98/34, trzy miesiące²².

Okoliczności faktyczne, postępowanie i pytania prejudycjalne

16. FS Retail srl, Luna srl i Gatsby srl, pozwani w postępowaniu głównym, są podmiotami gospodarczymi, które wprowadzają do obrotu we Włoszech obuwie. Obuwie będące przedmiotem sprawy oznakowane jest na wnętrzu podeszwy za pomocą włoskich napisów „pelle” czy „vera pelle” (prawdziwa skóra). Część obuwia, o którym mowa, jest produkowana w Chińskiej Republice Ludowej. Pochodzenie takiego obuwia jest wskazane na plastikowej etykiecie umieszczonej na zewnętrznej podeszwie. W postępowaniu głównym nie ustalono, czy pozostałe obuwie będące przedmiotem sprawy (którego etykiety nie wskazują, że pochodzi ono z Chin) pochodzi z innych państw członkowskich, czy też z państw trzecich.

17. W dniu 27 września 2013 r. Unione nazionale industria conciaria (zwane dalej „UNIC”), stowarzyszenie przedsiębiorców z sektora garbarstwa, oraz Unione Nazionale dei Consumatori di Prodotti in Pelle, Materie Concianti, Accessori e Componenti (zwana dalej „UNI.CO.PEL”), organizacja działająca na rzecz ochrony interesów konsumentów we Włoszech (zwane dalej łącznie „stroną skarżącą”), wytoczyły przeciwko stronie pozwanej postępowanie przed Tribunale di Milano, żądając zastosowania środków tymczasowych z uwagi na naruszenie art. 3 ust. 2 ustawy nr 8/2013.

20 — Szczegółowe zasady oraz okresy obowiązywania klauzuli standstill w przypadku usług (które nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy) są nieco odmienne od tych, które mają zastosowanie w przypadku towarów. Istnieją także odstępstwa (ponownie, nie mają one jednak znaczenia w niniejszej sprawie), które zezwalają na to, aby środki pilne lub nadzwyczajne objęte zakresem dyrektywy 98/34 wchodziły w życie natychmiast po ich zgłoszeniu.

21 — Dokonane przeze mnie przeszukanie bazy danych systemu informacji o przepisach technicznych (zwanej dalej „bazą danych TRIS”) prowadzonej przez Dyрекcję Generalną Komisji Europejskiej ds. Rynku Wewnętrznego, Przemysłu, Przedsiębiorczości i MŚP wskazuje jednak, że proponowaną ustawę nr 8/2013 Komisja otrzymała w dniu 29 listopada 2012 r.

22 — Zobacz także pkt 46 poniżej.

Strona skarżąca uważa, że używanie włoskich terminów do opisu skóry, z której wykonane jest wnętrze podeszwy, bez wskazywania jej pochodzenia wprowadza konsumentów w błąd, ponieważ sugeruje, iż użyta skóra lub cały produkt pochodzą z Włoch. Ponadto praktyka używania włoskich terminów w przypadku tego rodzaju produktów stanowi nieuczciwą konkurencję ze strony producentów spoza obszaru Unii na szkodę włoskiej branży skórzanej i obuwniczej, gdyż włoskie pochodzenie wykorzystanej skóry oznacza jakość, która występuje jedynie w przypadku obuwia wykonanego z włoskiej skóry.

18. Wszyscy trzej pozwani wnieśli o oddalenie wniosku o zastosowanie środka tymczasowego, powołując różne podstawy: (i) że obuwie będące przedmiotem sprawy spełnia wymogi wynikające z dyrektywy w sprawie etykietowania obuwia oraz (ii) że w zakresie, w jakim określone sztuki obuwia posiadają etykiety wskazujące Chiny jako kraj ich pochodzenia, są one zgodne z ustawą nr 8/2013, a włoscy konsumenci są prawidłowo informowani co do pochodzenia przedmiotowych produktów, a zatem produkty te powinny być dopuszczone do obrotu we Włoszech (Gatsby); (iii) że ustawa nr 8/2013 została notyfikowana Komisji jako przepisy techniczne zgodnie z dyrektywą 98/34, ale została przyjęta przed upływem wstępnego okresu obowiązywania klauzuli standstill, o którym mowa w art. 9 te samej dyrektywy, co powoduje, że jest ona bezskuteczna w postępowaniu głównym (Luna); oraz (iv) że ustawa nr 8/2013 narusza zasadę proporcjonalności, ponieważ producenci mają swobodę wskazywania z własnej inicjatywy, czy ich produkty pochodzą z Włoch (FS Retail).

19. W tym stanie faktycznym Tribunale di Milano wystąpił do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w przedmiocie sześciu powiązanych ze sobą pytań, które być może łatwiej będzie zrozumieć w formie streszczenia.

20. Pytania prejudycjalne dotyczą różnych sytuacji, w których prawo Unii może wykluczać zastosowanie art. 3 ust. 2 ustawy nr 8/2013 w odniesieniu do produktów wykonanych ze skóry:

- zgodnie z prawem poddanych obróbce lub wprowadzonych do obrotu w innych państwach członkowskich; lub
- uzyskanych w wyniku obróbki dokonanej w państwach niebędących członkami Unii oraz niewprowadzonych jeszcze zgodnie z prawem do obrotu w Unii Europejskiej.

21. W obu powyższych sytuacjach, jak wskazuje sąd odsyłający, art. 3 ust. 2 ustawy nr 8/2013 wprowadza obowiązek umieszczania etykiety wskazującej kraj pochodzenia, jeśli (jak ma to miejsce w niniejszej sprawie) produkt opatrzony jest włoskim słowem „pelle”. Sąd odsyłający zastanawia się, czy wymóg ten może być wyłączony na mocy:

- art. 34–36 TFUE jako środek o skutku równoważnym do ograniczeń ilościowych w handlu między państwami członkowskimi bez uzasadnionej podstawy (pytania pierwsze i drugie);
- art. 3 i 5 dyrektywy w sprawie etykietowania obuwia, zgodnie z którymi państwa członkowskie nie mogą zakazywać ani utrudniać wprowadzania do obrotu obuwia, które spełnia wymogi dotyczące etykietowania określone w tej dyrektywie (pytania trzecie i czwarte); lub
- art. 60 rozporządzenia nr 952/2013 (który zastąpił art. 36 rozporządzenia nr 450/2008), definiującego kraj pochodzenia (pytania piąte i szóste).

22. UNIC i UNI.CO.PEL, Gatsby, rządy niemiecki, niderlandzki i szwedzki oraz Komisja przedstawiły swoje uwagi na piśmie. W dniu 15 stycznia 2015 r. odbyła się rozprawa, którą poprzedziło wezwanie Trybunału, by strony ustosunkowały się do podniesionej przez Komisję w uwagach na piśmie kwestii, czy ustawa nr 8/2013 była bezskuteczna z uwagi na fakt, iż została przyjęta z naruszeniem przepisów

dotyczących okresu obowiązywania klauzuli standstill, zawartych w art. 9 ust. 1 dyrektywy 98/34. Pozostałe strony, które przedstawiły swoje uwagi na piśmie, nie odniosły się do tej kwestii, a pytanie w tym przedmiocie nie zostało zadane przez sąd odsyłający. Podczas rozprawy UNIC i UNI.CO.PEL, Republika Czeska, Niemcy i Komisja przedstawiły swoje stanowiska ustnie.

Ocena

Uwagi wstępne

23. Na rozprawie, przed odniesieniem się do pytań Trybunału, UNIC i UNI.CO.PEL podniosły, że Trybunał powinien w pierwszej kolejności zbadać, czy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym powinien zostać cofnięty z uwagi na fakt, że krajowe ramy prawne opisane w postanowieniu odsyłającym w międzyczasie uległy zmianie. UNIC i UNI.CO.PEL wskazały, że ustawa nr 8/2013 została uchylona z dniem 10 listopada 2014 r., a nowy dekret ustawodawczy dotyczący wyrobów skórzanych został notyfikowany Komisji zgodnie z dyrektywą 98/34²³.

24. Cofnięcie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym nie leży w gestii Trybunału, lecz stanowi prerogatywę sądu odsyłającego. W każdym razie nie uważam, aby niniejsze odesłanie należało rozpatrywać na tej podstawie.

25. Sąd odsyłający wyjaśnia, że wniosek o zastosowanie środka tymczasowego złożony przez stronę skarżącą oparto na ustawie nr 8/2013, która w ocenie tego sądu w istotnym dla sprawy czasie stanowiła właściwe ramy prawne. Pytania dotyczące wykładni prawa Unii, z którymi sąd krajowy zwrócił się w ramach stanu prawnego i faktycznego, za którego ustalenie jest on odpowiedzialny – przy czym prawidłowość tych ustaleń nie podlega ocenie Trybunału – korzystają z domniemania, że mają one znaczenie dla sprawy²⁴. Powyższe wynika z faktu, że tryb postępowania przewidziany w art. 267 TFUE opiera się na całkowitym rozdziale zadań sądów krajowych i Trybunału, przy czym Trybunał jest wyłącznie właściwy do rozstrzygania w przedmiocie wykładni lub ważności aktów prawa Unii wymienionych w tym artykule. Do Trybunału nie należy ocena wykładni przepisów krajowych czy też rozstrzyganie, czy wykładnia nadana im przez sąd odsyłający jest prawidłowa. Trybunał jest zobowiązany uwzględnić stan faktyczny i prawny, w jaki wpisują się pytania prejudycjalne sformułowane w postanowieniu odsyłającym. Ustalenie mających zastosowanie przepisów krajowych jest zagadnieniem wykładni prawa krajowego, a zatem nie jest objęte właściwością Trybunału²⁵.

26. W tym stanie rzeczy, jeśli chodzi o zastosowanie odpowiednich uregulowań prawa krajowego, Trybunał powinien rozstrzygać spór w oparciu o okoliczności, które zdaniem sądu krajowego są ustalone²⁶. Z powyższego wynika, że Trybunał powinien odpowiedzieć na przedłożone pytania prejudycjalne.

23 — Nowy środek najwyraźniej ponownie ustanawia reżim wprowadzony poprzednio w 1966 r. Z uwagi na fakt, że rząd włoski nie przedłożył uwag na piśmie ani nie stawił się na rozprawie, Trybunał nie miał możliwości uzyskania na ten temat bardziej szczegółowych informacji od przedstawicieli tego państwa członkowskiego. Trybunał nie posiada także wiedzy co do tego, czy uchwalając ustawę nr 8/2013, rząd włoski zamierzał oprzeć się na art. 4 ust. 4 dyrektywy w sprawie etykietowania obuwia, który stanowi, że etykietowanie nie może wprowadzać konsumenta w błąd (zob. pkt 9 powyżej). W związku z powyższym w dalszej części opinii nie odnosiłam się już do tej kwestii.

24 — Wyrok OSA, C-351/12, EU:C:2014:110, pkt 56 i przytoczone tam orzecznictwo.

25 — Wyrok Texdata Software, C-418/11, EU:C:2013:588, pkt 28, 29, 41 i przytoczone tam orzecznictwo.

26 — Wyrok Kaba, C-466/00, EU:C:2003:127, pkt 41.

Ogólne kwestie dotyczące przedłożonych pytań prejudycjalnych

27. Co do zasady, sąd odsyłający chce uzyskać odpowiedź na pytanie, czy prawo Unii, w szczególności art. 34–36 TFUE, dyrektywa w sprawie etykietowania obuwia lub zmodernizowany kodeks celny, wykluczają stosowanie ustawy nr 8/2013 w postępowaniu głównym. Pytania zadane przez sąd nie dotyczą stosowania dyrektywy 98/34.

28. Niemniej jednak w swoich uwagach na piśmie Komisja twierdzi, że naruszenie wymogów dotyczących klauzuli standstill wynikających z dyrektywy 98/34 skutkuje również w każdym przypadku bezskutecznością ustawy nr 8/2013. Na rozprawie rząd niemiecki wskazał, że podziela to stanowisko.

29. Zgadzam się z tym poglądem. Ja również uważam, że ustawa nr 8/2013 jest niezgodna zarówno z art. 34–36 TFUE, jak i z dyrektywą w sprawie etykietowania obuwia²⁷.

30. Czy udzielając odpowiedzi na pytania przedłożone przez sąd odsyłający, Trybunał powinien odnieść się do dyrektywy 98/34?

31. Po pierwsze, jest oczywiste, że sąd odsyłający mógłby rozstrzygnąć postępowanie główne w oparciu o odpowiedź Trybunału, zgodnie z którą dyrektywa 98/34 wykluczała stosowanie ustawy nr 8/2013.

32. Po drugie, w kontekście zakazu, na gruncie art. 34 TFUE, dotyczącego ograniczeń ilościowych w przywozie i środków o równoważnym skutku dyrektywa 98/34 stanowi instrument *sui generis*, który ma na celu ochronę swobodnego przepływu towarów i promowanie sprawnego funkcjonowania wewnętrznego rynku towarów i usług²⁸. Zapewnia ona, że Komisja i państwa członkowskie są powiadamiane przed przyjęciem nowych przepisów technicznych, które mogą tworzyć bariery w handlu. Dyrektywa 98/34 funkcjonuje zatem w oparciu o kontrolę prewencyjną²⁹. Ponadto o ile prawdą jest, że dyrektywa 98/34 ustanawia procedurę przejrzystości oraz wymiany informacji dotyczących standardów i przepisów technicznych, nie ustanawiając przy tym przepisów prawa materialnego, o tyle naruszenie okresu obowiązywania klauzuli standstill stanowi istotne uchybienie proceduralne skutkujące brakiem możliwości zastosowania takiego przepisu technicznego³⁰.

33. Chociaż z utrwalonego orzecznictwa wynika, że Trybunał nie może modyfikować pytań zadanych przez sąd krajowy³¹, odpowiedź na te pytania powinna zostać udzielona w świetle wszystkich przepisów prawa Unii, które mogą być istotne dla rozstrzygnięcia sprawy będącej przedmiotem postępowania głównego³². W kontekście wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na podstawie art. 267 TFUE, którego przedmiotem jest wykładnia przepisów prawa Unii, Trybunał powinien udzielić sądowi krajowemu odpowiedzi, która będzie temu sądowi przydatna i która pozwoli mu na rozstrzygnięcie zawisłej przed nim sprawy. Zadaniem Trybunału jest bowiem dokonanie wykładni wszystkich przepisów prawa Unii, jakie są niezbędne sądowi krajowemu do rozstrzygnięcia zawisłych przed nimi sporów, nawet jeżeli przepisy te nie są wyraźnie wskazane w pytaniach zadanych Trybunałowi przez te sądy³³. Zasada ta ma zastosowanie szczególnie w sytuacji, gdy istnieje oczywiste zagadnienie prawne, które może mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy przez sąd krajowy. W takim przypadku (jak ma to miejsce w niniejszej sprawie) Trybunał może wówczas zająć stanowisko w sprawie.

27 — Zobacz pkt 48 i nast. poniżej.

28 — Wyrok *Fortuna i in.*, C-213/11, C-214/11 i C-217/11, EU:C:2012:495, pkt 26 i przytoczone tam orzecznictwo.

29 — Zobacz motywy 2–6 dyrektywy 98/34 i pkt 11 powyżej.

30 — Wyrok *Unilever*, C-443/98, EU:C:2000:496, pkt 44. Zobacz pkt 45 poniżej.

31 — Wyroki: *Dumon i Froment*, C-235/95, EU:C:1998:365, pkt 25–27; *RI.SAN.*, C-108/98, EU:C:1999:400, pkt 16, 17.

32 — Wyrok *Efir*, C-19/12, EU:C:2013:148, pkt 27.

33 — Wyrok *Fuß*, C-243/09, EU:C:2010:609, pkt 39.

34. Odmienna sytuacja ma miejsce, gdy Trybunał ma za zadanie orzec w przedmiocie *ważności* aktu unijnego. Wówczas Trybunał nie jest zobowiązany do zbadania podstawy, która nie została podniesiona przez sąd krajowy³⁴.

35. Odesłanie w niniejszej sprawie dotyczy kwestii związanych z wykładnią prawa Unii, nie zaś z jego ważnością. Dokonując wykładni stosownych przepisów dyrektywy 98/34, Trybunał wykonałby po prostu ciążący na nim obowiązek rozważenia przedłożonych pytań w świetle *wszystkich* przepisów unijnych, które mają znaczenie dla rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym.

36. Niemniej jednak na rozprawie Republika Czeska podniosła inny zarzut. Zgodnie z jej stanowiskiem przed rozstrzygnięciem kwestii tego, czy dyrektywa 98/34 pociąga za sobą bezskuteczność ustawy nr 8/2013, należy najpierw odpowiedzieć na pytanie, czy sąd krajowy powinien zbadać tę kwestię z urzędu. Republika Czeska podnosi, że sądy krajowe nie mają takiego obowiązku z trzech powodów: (i) zgodnie z zasadą dyspozycyjności w postępowaniu cywilnym (jest to zasada powszechnie uznana w krajowych przepisach proceduralnych) sądomi nie wolno wykraczać poza zakres działań podjętych przez strony³⁵; (ii) wyjątek od zasady autonomii proceduralnej państw członkowskich ukształtowany w orzecznictwie Trybunału dotyczącym ochrony konsumentów³⁶ nie powinien być stosowany do dyrektywy 98/34 poprzez analogię; oraz (iii) wymaganie od sądów krajowych ustalenia, w okolicznościach takich jak w niniejszej sprawie, czy przepisy krajowe stanowiły przepisy techniczne w rozumieniu art. 1 pkt 11 wyżej wymienionej dyrektywy 98/34, byłoby nierealne i uciążliwe.

37. W mojej opinii zarzuty te nie mogą się ostać.

38. Po pierwsze, wydaje mi się, że rząd czeski chce, aby Trybunał rozstrzygnął odnośną kwestię na podstawie ogólnego założenia, że strony postępowania są gospodarzami procesu i że w cywilnej procedurze obowiązuje ogólna krajowa proceduralna zasada dyspozycyjności. Trybunał nie posiada jednak informacji co do tego, czy w procedurze włoskiej zasada taka obowiązuje. W tej sytuacji Trybunał nie może analizować roli takiej zasady (o ile ona obowiązuje) w postępowaniu głównym, trybu tego postępowania i jego szczególnych cech postrzeganych jako całość³⁷. Trybunał nie może w mojej opinii dokonać oceny w oderwaniu od stanu faktycznego.

39. Po drugie, z postanowienia odsyłającego jasno wynika, że fakt notyfikowania Komisji ustawy nr 8/2013 został podniesiony w postępowaniu głównym³⁸, a z akt sądu odsyłającego wynika, że Luna podniosła na swoją obronę w postępowaniu głównym zarzut, iż ustawa nr 8/2013 jest bezskuteczna, ponieważ została przyjęta z naruszeniem wymogów dotyczących okresu obowiązywania klauzuli standstill, o którym mowa w art. 9 ust. 1 dyrektywy 98/34³⁹. Jest zatem jasne, że jeśli włoska procedura uznaje zasadę dyspozycyjności w postępowaniu cywilnym, to sąd odsyłający nie naruszyłby tej zasady, odwołując się w niniejszej sprawie do dyrektywy 98/34. Dlatego też nie doszłoby do utworzenia nowego wyjątku od zasady autonomii proceduralnej państw członkowskich.

34 — Wyrok Simon, Evers & Co, C-21/13, EU:C:2014:2154, pkt 26–28.

35 — Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że wobec braku harmonizacji przepisów proceduralnych prawo Unii powinno być realizowane zgodnie z procedurami i zasadami wynikającymi z prawa krajowego (ogólna zasada autonomii proceduralnej państw członkowskich). Aby zasada ta miała zastosowanie, spełnione muszą być dwa warunki. Roszczenia oparte na prawie Unii nie mogą być traktowane mniej korzystnie niż roszczenia oparte na prawie krajowym (zasada równoważności), a prawo krajowe nie może w praktyce prowadzić do uniemożliwienia lub nadmiernego utrudnienia wykonywania praw przyznanych w porządku prawnym Unii (zasada skuteczności). Zobacz na przykład wyrok CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, pkt 23 i przytoczone tam orzecznictwo.

36 — Badając dyrektywę Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. L 95, s. 29), Trybunał uznał, że prawo Unii nakłada na sądy krajowe obowiązek badania z urzędu, czy postanowienie umowy jest nieuczciwe, jeśli sądy te posiadają ku temu wystarczające podstawy faktyczne i prawne. Wynika to z faktu, że dyrektywa 93/13 na wstępie zakłada, iż konsument jest stroną słabszą niż sprzedawca lub dostawca w zakresie pozycji przetargowej i stopnia świadomości. Zobacz wyrok Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, pkt 48 i przytoczone tam orzecznictwo.

37 — Wyrok CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, pkt 25.

38 — Zobacz pkt 18 powyżej.

39 — Komisja potwierdziła powyższe w uwagach na piśmie.

40. Po trzecie, w pewnym stopniu podzielam twierdzenie Republiki Czeskiej, że czynienie przez sądy krajowe w każdej sprawie z urzędu ustaleń co do tego, czy określony środek krajowy stanowi przepis techniczny objęty zakresem dyrektywy 98/34, byłoby nadmiernie uciążliwe. Na pytanie to nie zawsze łatwo będzie odpowiedzieć.

41. Odnosząc się do powyższego argumentu, pragnę podkreślić, że w okolicznościach faktycznych sprawy obciążenie, o którym tu mowa, nie występuje: zagadnienie ewentualnego znaczenia dyrektywy 98/34 dla rozstrzygnięcia sprawy zostało już wcześniej podniesione przed sądem odsyłającym.

42. W ujęciu bardziej ogólnym nie sugeruję, że w każdej sprawie sąd krajowy jest bezwzględnie zobowiązany badać z urzędu, czy określony środek objęty jest zakresem dyrektywy 98/34.

43. Uważam raczej, że obowiązek badania dyrektywy 98/34 powstaje w każdym przypadku, gdy: (i) stan faktyczny i okoliczności są tego rodzaju, że sąd odsyłający posiada informacje wskazujące, iż przepisy krajowe będące przedmiotem sprawy *zostały* przekazane Komisji na podstawie art. 8 ust. 1 dyrektywy 98/34 lub (ii) strona postępowania podnosi, że środek, który stanowi podstawę roszczeń przeciwko niej, jest środkiem, do którego dyrektywa 98/34 ma zastosowanie. Sąd krajowy jest zatem zobowiązany w takiej sytuacji zbadać daną kwestię, a także – gdy ma to znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy – uwzględnić obowiązek przestrzegania wymogów dotyczących okresu obowiązywania klauzuli standstill na mocy art. 9 oraz konsekwencje bezskuteczności wobec osób fizycznych. Stoję na stanowisku, że obowiązek ten istnieje nawet wówczas, gdy jedna ze stron w postępowaniu głównym nie powołuje się wprost na bezskuteczność przepisu krajowego będącego przedmiotem sprawy z uwagi na naruszenie przepisów dyrektywy 98/34.

Analiza na podstawie dyrektywy 98/34

44. Obuwie stanowi „produkt” w rozumieniu art. 1 pkt 1 dyrektywy 98/34. Wymogi w zakresie etykietowania zawarte w ustawie nr 8/2013 stanowią „specyfikację techniczną” w rozumieniu art. 1 pkt 3, ponieważ odnoszą się one do pakowania, wprowadzenia do obrotu lub etykietowania produktu – obuwia – i tym samym opisują wymagane cechy tego produktu. Oczywiście jest, że sama ustawa nr 8/2013 objęta jest zakresem art. 1 pkt 11 jako przepis techniczny. Włochy miały zatem obowiązek przekazania ustawy nr 8/2013 na mocy art. 8 ust. 1 i zachowania okresów obowiązywania klauzuli standstill, o których mowa w art. 9.

45. Brzmienie art. 8 i 9 dyrektywy 98/34 jest jasne w tym znaczeniu, że przepisy te tworzą procedurę umożliwiającą Unii Europejskiej kontrolowanie projektów przepisów krajowych, przy czym data wejścia w życie takich przepisów jest uzależniona od braku sprzeciwu Komisji lub innych państw członkowskich. Trybunał uznał, że skuteczność tej kontroli prewencyjnej jest tym silniejsza, że dyrektywę należy interpretować w ten sposób, iż naruszenie obowiązku notyfikacji stanowi poważne uchybienie proceduralne, powodujące bezskuteczność spornych przepisów technicznych wobec jednostek⁴⁰. Z utrwalonego orzecznictwa wynika ponadto, że jeśli przepis techniczny zostanie przyjęty z naruszeniem wymogu przestrzegania okresu obowiązywania klauzuli standstill, o którym mowa w art. 9 ust. 1 dyrektywy 98/34, to również jest on bezskuteczny wobec jednostek⁴¹.

46. Komisja otrzymała informację na temat projektu ustawy nr 8/2013 w dniu 29 listopada 2012 r.⁴². W następstwie tej notyfikacji rząd rumuński zgłosił uwagi na mocy art. 8 ust. 1 dyrektywy 98/34. Rządy niemiecki i hiszpański przedstawiły szczegółowe opinie na podstawie art. 9 ust. 2 tiret drugie⁴³. Na rozprawie Komisja poinformowała Trybunał, że wstępny trzymiesięczny okres obowiązywania

40 — Wyrok CIA Security International, C-194/94, EU:C:1996:172, pkt 41, 44, 54.

41 — Wyrok Unilever, C-443/98, EU:C:2000:496, pkt 40–44, 49.

42 — Zobacz pkt 15 i przypis 21 powyżej. Data ta została także potwierdzona w odpowiednich stanowiskach rządu niemieckiego i Komisji.

43 — Zobacz baza danych TRIS zawierająca informacje nr 2012/667/I.

klauzuli standstill upłynął w dniu 1 marca 2013 r., przy czym okres obowiązywania klauzuli standstill został przedłużony do dnia 30 maja 2013 r. z uwagi na szczegółowe opinie. Sąd odsyłający wyjaśnia, że ustawa nr 8/2013 została (mimo to) przyjęta w dniu 14 lutego 2013 r. Data jej przyjęcia w sposób oczywisty narusza okres obowiązywania klauzuli standstill określony w art. 9 ust. 1 dyrektywy 98/34.

47. W związku z powyższym ustawa nr 8/2013 nie może być stosowana w postępowaniach między jednostkami.

Artykuły 34–36 TFUE – pytania pierwsze i drugie

48. Sąd odsyłający wyjaśnia, że ustawa nr 8/2013 ma zastosowanie do ogólnie pojętych wyrobów skórzanych i, jak rozumiem, pytania przedłożone Trybunałowi dotyczą wszystkich produktów wykonanych ze skóry, a nie jedynie obuwia. Ponieważ wykładni dyrektywy w sprawie etykietowania obuwia należy dokonywać w świetle art. 34–36 TFUE, wygodniej będzie rozpocząć od rozważenia tych właśnie przepisów traktatu.

49. Wymóg etykietowania, ze wskazaniem kraju pochodzenia, w odniesieniu do wyrobów skórzanych otrzymanych przez obróbkę dokonaną za granicą i wykorzystujących włoskie oznaczenia terminami „cuoio”, „pelle” lub „pelliccia” (lub terminami od nich pochodnymi lub ich synonimami) jest środkiem o skutkach równoważnych do ograniczeń ilościowych w przywozie, utrudniającym swobodny przepływ takich towarów lub czyniącym go bardziej kosztownym. Od dawna uznaje się, że celem wskazywania pochodzenia produktów jest umożliwienie konsumentom odróżnienia towarów krajowych od importowanych, a to z kolei umożliwia im między innymi wyrażenie wszelkich uprzedzeń, jakie mogą mieć wobec produktów z zagranicy. W ramach jednolitego rynku wymóg oznaczania kraju pochodzenia nie tylko sprawia, że wprowadzanie do obrotu w jednym państwie członkowskim towarów wyprodukowanych w innym państwie członkowskim w omawianych sektorach jest trudniejsze, lecz również skutkuje zwolnieniem procesu wzajemnego przenikania się gospodarek poprzez utrudnianie sprzedaży towarów wyprodukowanych na skutek podziału pracy między państwami członkowskimi⁴⁴.

50. Wymóg etykietowania podobny do tego wynikającego z art. 3 ust. 2 ustawy nr 8/2013 posiada powyższe cechy.

51. Wymóg tego rodzaju utrudnia swobodny przepływ wyrobów skórzanych, ponieważ w przypadku gdy zagraniczne wyroby objęte tym wymogiem są wprowadzane na rynek włoski, (i) mogą być one postrzegane negatywnie przez konsumentów na skutek wymogu etykietowania i (ii) mogą nie zostać dopuszczone na rynek włoski, jeśli wymóg etykietowania nie jest spełniony.

52. Powyższy wymóg może również powodować podwyższenie kosztów obrotu wyrobami skórzanymi poddanymi obróbce poza granicami Włoch. Podmioty gospodarcze wprowadzające takie wyroby na rynek włoski mogą być zatem zmuszone ponieść wyższe koszty etykietowania niż ich konkurenci (którzy wprowadzają na rynek wyroby skórzane poddane obróbce we Włoszech), ponieważ mogą być zmuszone do wytwarzania specjalnych lub dodatkowych etykiet i umieszczania ich na swoich produktach przeznaczonych na rynek włoski. Sytuacja taka miałaby miejsce w szczególności, gdyby art. 3 ust. 2 ustawy nr 8/2013 wprowadzał obowiązek oznaczania na etykietach kraju pochodzenia nawet wówczas, gdy etykieta przeznaczona jest na cały rynek Unii Europejskiej i posługuje się słowem „skóra” w różnych językach lub zawiera piktogram symbolizujący skórę zatwierdzony na mocy dyrektywy w sprawie etykietowania obuwia (tekst jest niejasny w tym względzie).

44 — Wyrok Komisja/Niemcy, C-325/00, EU:C:2002:633, pkt 23 i przytoczone tam orzecznictwo.

53. Ustawa nr 8/2013 jest ponadto środkiem dyskryminującym, ponieważ ma ona zastosowanie jedynie do wyrobów skórzanych wytwarzanych poza granicami Włoch i niewytworzonych z włoskiej skóry. Wyroby produkowane we Włoszech nie podlegają obowiązkowi dodatkowego etykietowania, nawet jeśli użyto skóry, która nie pochodzi z Włoch, a do jej opisu użyto terminów włoskich.

54. Uzasadnieniem ustawy nr 8/2013 nie może być także żaden z ograniczonych wyjątków wymienionych w art. 36 TFUE⁴⁵. Nie można się tu powołać na ochronę konsumenta – ten wyjątek od zasady swobodnego obrotu towarami ma zastosowanie tylko w przypadku środków niedyskryminujących⁴⁶. Dodać mogę, że jak zauważył Trybunał w wyroku Komisja/Zjednoczone Królestwo⁴⁷, jeśli włoskie pochodzenie skóry użytej do produkcji obuwia budzi u konsumentów skojarzenia z pożądaną jakością, to w interesie producentów tych wyrobów leży wskazanie takiego pochodzenia na samych wyrobach lub na ich opakowaniu.

55. W rezultacie stosowanie ustawy nr 8/2013 jest wyraźnie wyłączone na mocy art. 34 TFUE i nie może być dopuszczone na podstawie art. 36 TFUE⁴⁸.

Dyrektywa w sprawie etykietowania obuwia – pytania trzecie i czwarte

56. Poprzez pytania trzecie i czwarte sąd odsyłający chce uzyskać odpowiedź, czy dyrektywa w sprawie etykietowania obuwia zabrania państwom członkowskim wprowadzenia wymogu etykietowania ze wskazaniem kraju pochodzenia, jeśli włoskie słowo „pelle” (lub jego synonimy) zostało użyte na etykietce umieszczonej na danych wyrobach skórzanych. Rozumiem, że pytania te dotyczą jedynie obuwia, nie zaś ogólnie pojętych wyrobów skórzanych⁴⁹.

57. W orzecznictwie utrwalili się poglądy, że gdy jakaś dziedzina jest przedmiotem wyczerpującej harmonizacji unijnej, wszystkie związane z nią przepisy krajowe powinny być oceniane w świetle tych przepisów harmonizujących, a nie traktatu⁵⁰.

58. W mojej opinii dyrektywa w sprawie etykietowania obuwia nie reguluje w sposób wyczerpujący wszystkich aspektów etykietowania obuwia. W związku z powyższym art. 5 wyraźnie wskazuje, że dodatkowa informacja tekstowa może towarzyszyć informacji wymaganej na podstawie dyrektywy, a motyw siódmy stanowi, że dyrektywa w sprawie etykietowania obuwia „określa tylko te wymogi, które są niezbędne dla swobodnego przepływu produktów, do których ma zastosowanie”. Dyrektywa ta reguluje jednak w sposób wyczerpujący etykietowanie materiałów używanych w głównych częściach składowych obuwia. Wskazując, że dane obuwie wykonane jest ze skóry, należy użyć właściwego słowa (w języku włoskim jest to „cuoio”) lub przedstawiającego skórę piktogramu wskazanego w pkt 2 lit. a) ppkt (i) załącznika I.

59. Artykuły 1 i 4 w związku z załącznikiem I do dyrektywy w sprawie etykietowania obuwia wskazują, że dyrektywa ta nie ustanawia wymogów minimalnych, lecz raczej zasady w sposób wyczerpujący regulujące odnośną kwestię. Państwa członkowskie nie mogą zatem przyjmować bardziej rygorystycznych wymogów. Ponadto art. 3 wyraźnie zabrania państwom członkowskim zakazywania lub utrudniania wprowadzania do obrotu obuwia, które spełnia określone w tej dyrektywie wymogi w zakresie etykietowania.

45 — Zobacz pkt 2 i przypis 6 powyżej.

46 — Wyrok Rewe-Zentral, 120/78, EU:C:1979:42, pkt 8.

47 — Wyrok Komisja/Zjednoczone Królestwo, 207/83, EU:C:1985:161.

48 — W materiałach, które otrzymał Trybunał, brak jest jakichkolwiek danych, które wskazywałyby, że zastosowanie będzie miał art. 35 (zakaz ograniczeń ilościowych w wywozie), w związku z czym nie dokonywałam odrębnej analizy tego przepisu.

49 — Zobacz art. 1 ust. 1 dyrektywy w sprawie etykietowania obuwia.

50 — Wyrok AGM-COS.MET, C-470/03, EU:C:2007:213, pkt 50 i przytoczone tam orzecznictwo.

60. Mając na uwadze powyższe, w przypadku gdy obuwie spełnia wymogi dotyczące etykietowania określone w dyrektywie w sprawie etykietowania obuwia, prawo włoskie nie może uzależniać wprowadzenia tego obuwia do obrotu na rynku wewnętrznym od wskazania również kraju pochodzenia skóry.

61. Sąd odsyłający chce uzyskać w szczególności odpowiedź na pytanie, czy wyłączone jest nakładanie przez państwa członkowskie wymogu dotyczącego etykietowania takiego jak ten będący przedmiotem postępowania głównego w stosunku do produktów wytworzonych poza granicami Włoch i wykonanych ze skóry pochodzącej z innych państw członkowskich lub państw trzecich, które *zostały* w sposób zgodny z prawem wprowadzone na rynek wewnętrzny (pytanie trzecie) lub które *nie* zostały wcześniej wprowadzone zgodnie z prawem na rynek wewnętrzny (pytanie czwarte).

62. W mojej ocenie art. 3 dyrektywy w sprawie etykietowania obuwia w sposób niebudzący wątpliwości zabrania nakładania w środkach krajowych takich jak ustawa nr 8/2013 dodatkowych wymogów dotyczących etykietowania obuwia wykonanego ze skóry, która została poddana obróbce w innych państwach członkowskich lub została wprowadzona w sposób zgodny z prawem na rynek w tych państwach. (Obowiązek ten jest niezgodny także z art. 34 TFUE z powodów wskazanych w pkt 48–55 powyżej). Podobnie niezgodne z dyrektywą w sprawie etykietowania obuwia jest stosowanie takiego środka w przypadku wyprodukowanego w państwach trzecich obuwia ze skóry, która została poddana obróbce w tych krajach, jeśli obuwie zostało następnie zgodnie z prawem przywiezione na rynek wewnętrzny.

63. Postanowienie odsyłające nie wskazuje, czy obuwie będące przedmiotem postępowania głównego spełnia wymogi dyrektywy w sprawie etykietowania obuwia. W szczególności Trybunał nie posiada wiedzy, czy słowa „pelle” lub „vera pelle” na wewnętrznej podeszwie spornego obuwia zostały podane obok informacji wymaganych na podstawie art. 4 i załącznika I, czy też obuwie to jest oznakowane jedynie tymi słowami i nie umieszczono na nim piktogramu symbolizującego skórę wskazanego w pkt 2 lit. a) ppkt (i) załącznika I lub pisemnej wskazówki dla skóry w języku włoskim („cuoio”).

64. Dla porządku dodam, że jeśli sporne produkty nie spełniają wymogów wynikających z dyrektywy w sprawie etykietowania obuwia, to należałoby zbadać tę kwestię w sposób bardziej ogólny w świetle art. 34 TFUE⁵¹.

Zmodernizowany kodeks celny – pytania piąte i szóste

65. W mojej opinii analiza kwestii tego, czy ustawa nr 8/2013 jest zgodna z przepisami regulującymi ustalenie pochodzenia produktów na mocy zmodernizowanego kodeksu celnego, nie jest konieczna (pytania piąte i szóste). Artykuł 36 rozporządzenia nr 450/2008 dotyczy ustalenia niepreferencyjnego pochodzenia towarów w pewnych okolicznościach określonych w art. 35⁵². Wydaje się, że przepisy te nie mogą zakazywać ani wykluczać stosowania art. 3 ust. 2 ustawy nr 8/2013. Ponadto poza sporem jest, że skóra używana do wytwarzania odnośnych wyrobów skórzanych nie pochodzi z Włoch. W związku z powyższym według mnie pytania piąte i szóste nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, a tym samym nie ma potrzeby udzielenia na nie odpowiedzi.

51 — Zobacz pkt 48–55 powyżej.

52 — Zobacz pkt 3 powyżej.

Wnioski

66. W świetle powyższych rozważań wyrażam opinię, iż na pytania zadane w trybie prejudycjalnym przez Tribunale di Milano (Włochy) Trybunał powinien udzielić odpowiedzi w następujący sposób:

Przepis krajowy nakładający obowiązek umieszczania etykiety wskazującej kraj pochodzenia wyrobów skórzanych otrzymanych przez obróbkę dokonaną za granicą, jeśli wyroby takie są opisywane za pomocą terminów takich jak „skóra” czy „futro” (lub terminów od nich pochodnych lub ich synonimów) w języku lub językach danego państwa członkowskiego, jest przepisem technicznym w rozumieniu art. 1 pkt 11 dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego. Jego przyjęcie z naruszeniem okresu odroczenia przewidzianego w art. 9 ust. 1 tej dyrektywy stanowi istotne uchybienie proceduralne skutkujące jego bezskutecznością.

Przepis taki stanowi w każdym przypadku środek dyskryminujący posiadający skutek równoważny do ograniczenia ilościowego w przywozie, który jest zakazany na podstawie art. 34 TFUE i nie mieści się w ramach żadnego z wyjątków wymienionych w art. 36 TFUE. Nie ma on zatem zastosowania w postępowaniu cywilnym między jednostkami.

W końcu przepis taki, w zakresie, w jakim ma on zastosowanie do obuwia, które spełnia wymogi dotyczące etykietowania wynikające z dyrektywy 94/11/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 marca 1994 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich odnoszących się do etykietowania materiałów używanych w głównych częściach składowych obuwia przeznaczonego do sprzedaży konsumentom, jest niezgodny w szczególności z art. 3 i 5 tej dyrektywy.

Załącznik I do dyrektywy 94/11/WE

a) Przynsza

Jest to zewnętrzna strona elementu strukturalnego przyczepionego do zewnętrznej podeszwy.

F	Tige
D	Obermaterial
IT	Tomaia
NL	Bovendeel
EN	Upper
DK	Overdel
GR	ΕΠΙΛΑΝΩ ΜΕΡΟΣ
ES	Empeine
P	Parte superior
► <u>AI</u>	CZ Vrch
EST	Pealne
LV	Virsa
LT	Viršus
HU	Felsőréssz
M	Wicé
PL	Wierzch
SI	Zgornji del
SK	Vrch ◀
► <u>M1</u>	BG лицева част
RO	Față ◀
► <u>M2</u>	HR Gornjište ◀

b) Podbicie i wkładki do butów

Są to: podbicie przyszwyci oraz brandzel, stanowiące wnętrze obuwia.

F	Doublure et semelle de propreté
D	Futter und Decksohle
IT	Fodera e Sottopiede
NL	Voering en inlegzool
EN	Lining and sock
DK	Foring og bindsål
GR	ΦΟΔΡΕΣ
ES	Forro y plantilla
P	Forro e Palmilha
► <u>AI</u>	CZ Podšívka a stélka
EST	Vooder ja sisetald
LV	Odere un ieliekamā saistzole
LT	Pamušalas ir įklotė
HU	Bélés és fedőtalpbélés
M	Inforra u suletta
PL	Podszewka z wyściółką
SI	Podloga in vložek (steljka)
SK	Podšívka a stielka ◀
► <u>M1</u>	BG подплата и стелка
RO	Căptușeală și acoperiș de branț ◀
► <u>M2</u>	HR Podstava i uložna tabanica ◀

c) Zewnętrzna podeszwa

Jest to spodnia część artykułu obuwicznego podlegająca ścieraniu podczas noszenia i przytwierdzona do przyszwycy.

Piktogramy

Pisemne wskazówki

- F Semelle extérieure
- D Laufsohle
- IT Suola esterna
- NL Buitenzool
- EN Outer sole
- DK Ydersål
- GR ΣΟΛΑ
- ES Suela
- P Sola
- A1 CZ Podešev
- EST Valistald
- LV Ārējā zole
- LT Padas
- HU Járótalp
- M Pett ta' barra
- PL Spód
- SI Podplat
- SK Podošva ◀
- M1 BG външно ходило
- RO Talpă exterioară ◀
- M2 HR Potplat (donjište) ◀

2. Definicja i odpowiednie piktogramy materiałów

Piktogramy dotyczące materiałów powinny zostać umieszczone na etykiecie obok piktogramów odnoszących się do trzech części obuwia w sposób określony w art. 4 oraz w części I niniejszego załącznika.

a) i) Skóra wyprawiona

Termin ogólny dla skór surowych oraz skór z oryginalną strukturą włóknistą, mniej lub bardziej nienaruszoną, wygarbowanych w celu zabezpieczenia ich przed butwieniem. Włos lub wełna mogą, ale nie muszą zostać usunięte. Skóra wyprawiona jest również produkowana ze skóry surowej lub skóry, która została podzielona na warstwy lub części, przed lub po garbowaniu. Jeśli jednak wygarbowana skóra surowa lub skóra podzielona na warstwy lub części, są rozkładane mechanicznie i/ lub chemicznie na części włókniste, mniejsze kawałki lub proszek, a następnie wytwarza się z nich arkusze lub inne formy z użyciem lub bez użycia kombinacji środków wiążących, takie arkusze lub formy nie będą skórą wyprawioną. Jeśli skóra wyprawiona posiada pokrycie powierzchni, niezależnie od tego, jak zostało nałożone lub przyklejone wykończenie, takie warstwy powierzchniowe nie mogą być grubsze niż 0,15 mm. Zatem, niniejsza dyrektywa obejmuje wszystkie skóry wyprawione, bez uszczerbku dla innych przepisów prawnych, np. Konwencji waszyngtońskiej.

Jeśli termin „skóra pełnolicowa” zostanie użyty w dodatkowej, nieobowiązkowej informacji tekstowej określonej w art. 5, stosować się będzie do skóry wyprawionej posiadającej oryginalne lico, odsłonięte po usunięciu naskórka lub takiej, z której nie usunięto żadnej powierzchni poprzez bufowanie, opalanie lub dwojenie.

Piktogramy

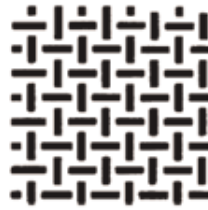
Pismenne wskazówki

F	Cuir
D	Leder
IT	Cuoio
NL	Leder
EN	Leather
DK	Læder
GR	ΔΕΡΜΑ
ES	Cuero
P	Couros e peles curtidas
► <u>A1</u>	CZ Useň
EST	Nahk
LV	Āda
LT	Oda
HU	Bőr
M	Gilda
PL	Skóra
SI	Usnje
SK	Useň ◀
► <u>M1</u>	BG кожа
RO	Piei cu față naturală ◀
► <u>M2</u>	HR Koža ◀

	<i>Piktogramy</i>	<i>Pisemne wskaźniki</i>
a) ii) Skóra wyprawiona powlekana		F Cuir enduit
Skóra wyprawiona, której pokrycie powierzchni nie przekracza jednej trzeciej całkowitej grubości produktu, ale przekracza 0,15 mm.		D Beschichtetes Leder
		IT Cuoio rivestito
		NL Gecoat leder
		EN Coated leather
		DK Overtrukket læder
		GR ΕΠΕΝΔΕΔΥΜΕΝΟ ΔΕΡΜΑ
		ES Cuero untado
		P Couro revestido
		► <u>A1</u> CZ Povrstvená useň
		EST Kaetud nahk
		LV Pārklāta āda
		LT Padengta oda
		HU Bevonatos bőr
		M Ġilda miksija
		PL Skóra pokryta
		SI Krito usnje
		SK Povrstvená useň ◀
		► <u>M1</u> BG кожа с покритие
		RO Piei cu față corectată ◀
		► <u>M2</u> HR Koža korigiranog lica ◀

b) Naturalne materiały tekstylne oraz syntetyczne lub materiały z włókniiny

„Wyroby włókiennicze” oznaczać będą wszelkie produkty objęte dyrektywą 71/307/ EWG i zmianami do niej.

F	Textile
D	Textil
IT	Tessili
NL	Textiel
EN	Textile
DK	Tekstil-materialer
GR	ΥΦΑΣΜΑ
ES	Textil
P	Téxteis
► <u>A1</u>	CZ Textilie
EST	Tekstiil
LV	Tekstilmateriāls
LT	Tekstilė
HU	Textil
M	Tessut
PL	Materiał włókienniczy
SI	Tekstil
SK	Textil ◀
► <u>M1</u>	BG ТЕКСТИЛ
RO	Textile ◀
► <u>M2</u>	HR Tekstil ◀

¶